

Lad dine elever skabe historie

Historiebevidsthed er et kernebegreb i historiefaget anno 2015, men er ofte meget svært at håndtere i en undervisningssituation. Det kan ofte blive meget abstrakt, når man forsøger at give sine elever en forståelse af, at de selv og alle andre mennesker både er historieskabte og medskabere af historie.

Forfatter: [Nikolaj Petersen](#)

” I denne artikel vil jeg forsøge at give et bud på begreber og redskaber, der kan gøre arbejdet med historiebevidsthed lettere

at gå til, og pege på et nyt digitalt læremiddel, der baserer sig på netop denne tænkning, nemlig Den Sønderjyske Historiekanon.

Hvad vil historiebevidsthed sige?

Skal man inddrage historiebevidsthedsbegrebet i sin undervisning, er man selvfølgelig nødt til at gøre sig klart, hvad det vil sige.

Helt grundlæggende må det handle om, at eleverne får øjnene op for, at vi som mennesker tænker historisk og lever vores liv i tid. At vi hele tiden befinder os i nutiden, men at vi – for at forstå vores omgivelser – er nødt til at også at forholde os til den fortid, som omgivelserne er blevet skabt i. Og at vi, når vi foretager os noget, altid gør det med fremtiden i baghovedet, for hvorfor skulle man handle, hvis det ikke var for at forandre eller bevare noget af det, som man støder på i nuet. Eleverne skal altså have øjnene op for, at der er en tæt sammenhæng mellem fortolkning af fortid, forståelse af nutid og forventninger til fremtid.

Figur 1. Illustration af menneskers historiebevidsthed

De skal forstå, at historiebevidsthed ikke er det samme som "viden om fortiden", men derimod er at bruge fortiden i nutiden med sigte på fremtiden. Og det er noget, som alle mennesker gør. Vi har nemlig alle erfaringer med og fortællinger om fortiden og bruger dem til at orientere os, tage stilling og handle efter. Eller sagt på en anden måde er det et menneskeligt grundvilkår, at vi både er historieskabte og historieskabende.

Mennesker som historieskabte og historieskabende

Netop begreberne 'historieskabt' og 'historieskabende' vil jeg vurdere som lettere for elever at forstå og bruge end det noget mere abstrakte og filosofiske historiebevidsthedsbegreb. Langt de fleste elever – især i de ældre klasser – vil med de rette midler kunne få øjnene op for, at de er *historieskabte*, forstået som at historiske og samfundsmæssige forhold har betydning for, hvem de er, og at andre mennesker, der voksede op i andre tidsperioder, havde helt andre muligheder for at tænke og handle på et bestemt tidspunkt i historien.

Eleverne vil også kunne gribe, at vi som mennesker ikke kun skabt af fortiden, men har også mulighed for at påvirke den retning, som historien skal tage. Og her vil det være en god at introducere en skelnen mellem to måder at være *historieskabende* på. For det første kan vi gennem *handling* forandre verden eller vi kan forsøge at bevare de samme vilkår. For det andet kan man være historieskabende ved at *skabe fortællinger*.

Som tidligere nævnt bruger mennesker fortiden til at orientere sig i nutiden, og det er derfor

ikke ligegyldigt, hvordan vi sætter fortiden i scene og bruger den. Gennem de historier, vi fortæller om fortiden, træffer vi nemlig valg om, hvad der er væsentligt og uvæsentligt, hvad der må glemmes – ja, måske endda hvad der skal undertrykkes. Og disse valg påvirker vores måde at forstå vores samtid og hvilke muligheder vi har for at præge vores fremtid. Der ligger altså et ikke uvæsentligt magtaspekt i det at kunne skabe historiske fortællinger, som man selv eller andre mennesker handler ud fra.

Historiebevidsthed i undervisningen

Men hvordan kan man så tilrettelægge en undervisning, så eleverne bliver bevidste om deres rolle som historieskabte og medskabere af historie? Mit bud vil være, at man – forlængelse af ovenstående – skal tage udgangspunkt i, at historie handler om at fortolke og skabe fortællinger om fortiden.

Dette kan gøres ved at skabe læringssituationer, hvor eleverne aktivt skal forholde sig til, hvilke dele af historien der er så vigtige, at de skal leve videre gennem de fortællinger, vi skaber og videregiver. Fx kan man stille eleverne over for en liste med begivenheder, hvis historiske betydning de skal vurdere. Både af motivationsmæssige og af faglige grunde giver det god mening at bede eleverne om at bedømme begivenhederne ud fra, hvor stor betydning de har for eleverne selv og deres liv i dag.

Eleverne bliver nemlig typisk mere interesserede, hvis fortiden bliver koblet til deres egen hverdag, og fagligt ligger der en central pointe i, at den enkelte elev bliver bevidst om, hvilket ståsted han/hun bedømmer de fortidige begivenheder ud fra.

Man kan selvfølgelig også lade eleverne vælge ud fra andre og mere faglige kriterier. Væsentligt er det dog, at man lader eleverne begrunde deres vurdering, så deres valg ikke bliver arbitrære og ureflekterede. Netop refleksionen over valgene er helt central, hvis eleverne skal gribe, at historien kan fortælles på mange forskellige måder afhængig af ståsted. I den forbindelse vil klassedialog eller samtaler i mindre grupper uden tvivl kunne bidrage positivt ved at give eleverne noget at spejle deres valg og begrundelser i.

Som afslutning kan man lade eleverne skrive deres egen sammenhængende version af historien med udgangspunkt i de begivenheder, som de har vurderet som de vigtigste. Når de skriver deres egen historiefortælling med en rød tråd kommer de til at sidde i historiens værksted og bliver historieskabende. Og deres produkter kan igen bruges som refleksion over, hvor forskelligt historien kan fortælles.

Den Sønderjyske Historiekanon

Har du fået mod på at arbejde på denne måde med historiefaget, giver det nyudviklede læremiddel "Den Sønderjyske historiekanon" dig og dine elever muligheden herfor.

På [Historiekanon.dk](https://historiekanon.dk) kan I finde beskrivelser af og videoer om 20 historiske højdepunkter, og hjemmesiden er opbygget med henblik på at styrke elevernes refleksion om deres rolle som historieskabte og -skabende. Hjemmesidens interaktive features giver eleverne mulighed for at "rate" højdepunkternes betydning for deres eget liv i dag, skrive begrundelser for deres valg, "like" hinandens begrundelser og forsøge at overbevise andre unge om, at deres favoritter er de væsentligste. Den enkelte elevs bedømmelser samles i en "Min historiekanon", og du kan

følge med i dine elevers aktiviteter på de specielle lærersider – og få ideer til et helt forløb i den udførlige lærervejledning.

Kommer I fra Sønderjylland, indgår dine elevers besvarelser også i Den fælles Sønderjyske Historiekanon, der viser, hvad de unge mener, er væsentligst i regionens historie. Sønderjyske elever får med andre ord også chancen for at blive medskabere af den regionale historiske fortælling, som den skal se ud i fremtiden.

Forfatter: Nikolaj Petersen